

INHOUDSOPGAVE

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	1
1. INLEIDING	2
2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	3
2.1 Probleemstelling en doel.....	3
2.2 Besluitvorming	3
3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	4
3.1 Algemeen.....	4
3.1.1 Emissies en mitigerende maatregelen	6
3.2 Keuze/afbakening van de alternatieven.....	6
3.2.1 Ecologische Hoofdstructuur.....	6
3.2.2 Habitat- en Vogelrichtlijn.....	7
3.3 Alternatieven	7
3.3.1 Nulalternatief als referentiekader.....	8
3.3.2 Meest milieuvriendelijk alternatief	8
4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN.....	8
4.1 Geluid en lucht.....	10
4.2 Reliëf, bodem en water	11
4.3 Flora, fauna en ecologische relaties.....	11
4.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie.....	12
4.5 Belevingsaspecten	13
4.6 Externe veiligheid.....	13
5. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	13
6. LEEMTEN IN INFORMATIE	14
7. EVALUATIEPROGRAMMA	14
8. VORM EN PRESENTATIE	15
9. SAMENVATTING VAN HET MER.....	15

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 21 oktober 1999 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Kennisgeving in De Staatscourant nr. 217 d.d. 10 november 1999
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Volgens de startnotitie bestaat het voornemen om in het plangebied De Haar-West de volgende vier activiteiten te gaan realiseren:

- een modernisering van het Circuit van Drenthe (TT-Circuit);
- een nieuw (regionaal)motorcrossterrein;
- een beurs- en congrescentrum;
- een uitbreiding van het verkeerspark.

Het betreft hier vier ongelijksoortige activiteiten die ieder afzonderlijk moeten worden beschreven. De Commissie is van mening dat in het MER de nadruk dient te worden gelegd op het beschrijven van de alternatieven voor, en de milieueffecten van de modernisering van het TT-Circuit en de aanleg van het beurs- en congrescentrum. Voor wat betreft de beschrijving van de milieueffecten van de overige twee activiteiten dient in het MER de nadruk te liggen op de hinder voor de omgeving en de verkeersproblematiek.

Verder is de Commissie van mening dat in het MER in het bijzonder de volgende punten aandacht behoeven:

- Omdat de Commissie verwacht dat de concentratie van lawaaisporten hoge geluidemissies tot gevolg zal hebben, moet in het MER worden beschreven welke geluidemissies het betreft, wat de cumulatie van de verschillende activiteiten is en wanneer welke geluidsbronnen tijdens welke activiteit voorkomen (gelijktijdig of afzonderlijk) en in welke frequentie. Bij de beschrijving van (de gevolgen voor) het milieu zal in het MER vooral aandacht moeten worden besteed aan de overlast voor omwonenden.
- Gelet op de aanwezigheid van kwetsbare natuurgebieden met een speciale beleidsstatus zoals het natuurmonument het Witterveld dat deel uit maakt van de Ecologische Hoofdstructuur en de aanwezigheid van Rode Lijstsoorten, adviseert de Commissie nadrukkelijk aandacht te besteden aan de beschrijving van de gevolgen voor de natuur.
- Met het oog op de relatief hoge bezoekersaantallen bij diverse activiteiten en evenementen moet het MER inzicht geven in de totale verkeersproblematiek die daarmee gepaard gaat en de overlast door het bezoekersverkeer. Aangeven moet worden welke maatregelen worden getroffen om deze problemen zoveel mogelijk te beperken.

1. INLEIDING

Volgens de startnotitie bestaat het voornemen om in het plangebied De Haar-West de volgende vier activiteiten te gaan realiseren:

- een modernisering van het Circuit van Drenthe (TT-Circuit);
- een nieuw (regionaal)motorcrossterrein;
- een beurs- en congrescentrum;
- een uitbreiding van het verkeerspark.

Om dit voornemen te kunnen realiseren is een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk. Omdat verwacht wordt dat het beurs- en congrescentrum jaarlijks meer dan 500.000 bezoekers zal aantrekken, geldt voor deze activiteit de m.e.r.-plicht. Daarnaast dient de m.e.r.-procedure voor het verkrijgen van de Wm-vergunning voor het TT-circuit Assen. Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt, dat dit betekent dat de bestaande situatie van het TT-circuit eveneens in het MER moet worden beschreven¹.

In het MER moet duidelijk worden gemaakt wie voor welke activiteit de initiatiefnemer, en wie het bevoegd gezag is.

Bij brief van 21 oktober 1999² is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het milieueffectrapport. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 10 november 1999³.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁴. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁵, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieuumstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven;
- belangrijke onjuistheden bevat die ter voorkoming van misverstanden weerlegd dienen te worden.

¹ Zie startnotitie, pagina 8, tweede alinea, met betrekking tot het schorsingsbesluit van de Raad van State.

² Zie bijlage 1.

³ Zie bijlage 2.

⁴ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁵ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieueffectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1 Probleemstelling en doel

In het MER dient te worden aangegeven waarom de modernisering van het circuit en de nieuwe ontwikkelingen gewenst c.q. noodzakelijk zijn. Aandacht moet worden besteed aan de aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid.

Uit de probleemstelling moet een concrete en duidelijke omschrijving van de doelen worden afgeleid. Met het oog op het volwaardig meewegen van het milieubelang in de besluitvorming moet worden aangegeven welke ruimte de gestelde doelen laten voor het ontwikkelen van alternatieven die gunstig zijn voor het milieu. Van belang is onder andere dat wordt aangegeven hoe de concentratie van lawaaisporten en overige inrichtingen met een relatief hoge geluidemissie inpasbaar zijn of kunnen zijn binnen het plangebied.

Onderbouwing

De Commissie adviseert in het MER een beschrijving te geven van de bestaande activiteiten en de daarmee samenhangende recreatiedruk. Ook moet inzicht worden gegeven in de te verwachten groei en ontwikkelingen door de voorgenomen activiteiten. Per activiteit moet het volgende inzicht worden gegeven: aantal en aard activiteiten/evenementen (verdeeld over het jaar), de verwachte bezoekersaantallen en gebruikersaantallen, de herkomst, verblijfsduur en huisvesting van de bezoekers en de wijze van vervoer⁶. Deze gegevens dienen bij voorkeur te worden onderbouwd met ervaringscijfers (van elders) dan wel met vraag en aanbod onderzoek. Op deze manier is het mogelijk dat het bevoegd gezag zich een oordeel kan vormen over de maatschappelijke relevantie van de voorgenomen activiteit.

2.2 Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voornemen. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, vastgestelde begrenzingsplannen, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd.

⁶ Zie inspraakreactie nr. 16 (bijlage 4), waarin wordt aanbevolen in het MER een onderbouwing te geven van de bezoekersaantallen en de gevolgen hiervan voor de verkeers- en vervoersstromen.

Aangegeven moet worden of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen (zoals het beschermd natuurmonument het Witterveld, 't Hoedveen, Laaghalerveen, het Asserbos, de Laaghaler Strubben en het Geelbroek). De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten eveneens worden aangegeven (zie paragraaf 3.2 van dit advies). In de bepalingen van de beschikking (NMF-90-1153, d.d. 22 maart 1990) inzake het "Witterveld" is weergegeven dat ten aanzien van de status van het stiltegebied slechts ontheffing is verleend voor de "gangbare TT-evenementen"⁷. Handelingen die binnen en/of buiten het natuurmonument worden verricht en schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument zijn derhalve vergunningplichtig. De Commissie is van mening dat in het MER inzicht moet worden gegeven in de vraag in hoeverre aan deze vergunningvoorwaarde is voldaan.

Tevens moet worden beschreven welke maatstaven voor de afweging van alternatieven⁸ (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor het vaststellen van het bestemmingsplan De Haar-West en voor het verlenen van vergunningen in het kader van de Wet milieubeheer. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren (bijvoorbeeld Aanlegvergunningen en Bouwvergunningen).

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

3.1 Algemeen

De Commissie adviseert de verschillende activiteiten en de alternatieven afzonderlijk te beschrijven en daarbij inzicht te geven in cumulatie van milieueffecten. De Commissie is van mening dat bij deze beschrijving de

⁷ Zie paragraaf 7.1. van de toelichting bij de beschikking.

⁸ Zie ook hoofdstuk 5 van dit advies.

nadruk dient te worden gelegd op de modernisering van het TT-Circuit en de aanleg van het beurs- en congrescentrum. Voor wat betreft de aanleg van een nieuw (regionaal) motorcrossterrein en de uitbreiding van het verkeerspark dient in het MER de nadruk te liggen op de hinder voor de omgeving en de verkeersproblematiek.

Verder dient bij de beschrijving van de verschillende activiteiten ook aandacht te worden besteed aan eventuele deelactiviteiten. Daarbij dient eveneens aandacht uit te gaan naar neven- en vervolgactiviteiten. Ook bij het zoeken naar alternatieven kan het zinvol zijn uit te gaan van een analyse van de voorgenomen activiteit in deelactiviteiten.

De Commissie adviseert zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaand onderzoek en daarnaar te verwijzen.

Verder verdient het aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de uitvoeringsfase (inrichting/aanleg) en de gebruiksfase (gebruik en beheer).

Uitvoeringsfase

- beschrijving van de uit te voeren werkzaamheden die betrekking hebben op de aanleg en de (her)inrichting van de voorgenomen activiteiten zoals ontgravingen, ophogingen, drainering, verharding, kunstwerken en bouwwerken;
- beschrijving van het vrijkomende en het te gebruiken materiaal zoals aantallen m³ grond en samenstelling ervan;
- bouwwijze, materiaalgebruik en energiehuishouding in relatie tot duurzaam bouwen en de materiaalkeuze in verband met onderhoud en sloop of hergebruik;
- beschrijving van de energiebronnen en het gebruik van energie per bron, waarbij voor het beurs- en congrescentrum ook maatregelen ter beperking van het energieverbruik zullen moeten worden aangegeven
- beschrijving van omvang en diepte vergravingen en verandering in de waterhuishouding.

Gebruiksfase

- beheer van alle voorzieningen zoals afvalbeheer, groenbeheer, bedrijfsinterne milieuzorg, gebruik van bestrijdingsmiddelen, gladheidsbestrijding.

Zowel voor de uitvoeringsfase als voor de gebruiksfase moet per activiteit worden aangegeven, welke consequenties er zijn voor de bereikbaarheid in termen van verkeer en vervoer. Het MER moet inzicht geven in:

- hoeveel autoverkeer (personen en/of vracht/goederen) door de activiteit wordt gegenereerd, welk aandeel van de mobiliteit het openbaar vervoer hierin kan hebben en op welke wijze dit wordt gerealiseerd;
- de beschrijving van de gemiddelde situatie en van een pieksituatie;
- aard van het parkeermanagement ter beheersing van de vervoersstromen en voorkoming van overlast voor de omgeving bij zowel normale exploitatie als bij pieken in gebruik;
- meervoudig gebruik van parkeerfaciliteiten in directe en ruimere omgeving (bij pieken);

- beperkingen voor omwonenden en bedrijven⁹ door het afsluiten van wegen.

3.1.1 Emissies en mitigerende maatregelen

De volgende aspecten dienen te worden beschreven:

Geluid

- de geluidemissie naar de (woon)omgeving ten gevolge van de activiteiten op het TT-circuit, het motorcrossterrein, het (uitgebreide) verkeerspark en het beurs- en congrescentrum; aangegeven dient te worden welke geluidsbronnen tijdens welke activiteit gelijktijdig voorkomen of afzonderlijk en in welke frequentie;
- de geluidsemisatie door de activiteiten zelf (waaronder muziekevenementen¹⁰) en door de afgeleide activiteiten (waaronder ook het door de activiteiten gegenereerde verkeer)¹¹;
- de te treffen maatregelen ter beperking van de geluidemissie (waaronder bestrijding aan de bron¹²) en geluidsoverdracht naar de (woon)omgeving; daarbij dienen tenminste de maatregelen uit het saneringsprogramma ex Wgh te worden beschouwd;
- de wijze van monitoren van de geluidemissie.

Lucht

- de emissies naar de lucht van (fijn) stof, geur en andere relevante componenten (onder andere benzeen, NO_x, SO₂ en benzo(a)pyreen (BaP)) voor zowel de activiteiten zelf (TT-races, motorcross, kartingbaan) als het door de activiteiten gegenereerde verkeer (ook het verkeerspark);
- maatregelen ter reductie van de emissies.

Water en bodem

- beschrijven van de waterhuishoudkundige maatregelen (kwalitatief en kwantitatief) voor zowel beheersfase als uitvoeringsfase;
- aangegeven moet worden of voor de waterhuishouding van belang zijnde bodemlagen (zoals keileem, podzolen en oerlagen) worden doorbroken.

3.2 Keuze/afbakening van de alternatieven

3.2.1 Ecologische Hoofdstructuur

Aangezien het natuurgebied het Witterveld deel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), betekent dit dat rekening dient te worden gehouden

⁹ Zie inspraakreactie nr.6 (bijlage 4), waarin wordt gewezen op de bereikbaarheid van een gaslocatie.

¹⁰ Zie inspraakreactie nr. 13 (bijlage 4), waarin wordt gewezen op het plan om het vernieuwde circuit ook voor andere activiteiten te gebruiken zoals grootschalige openlucht concerten.

¹¹ Zie inspraakreactie nr. 1, pagina 3 (bijlage 4), waarin wordt gewezen op geluidemissies van de verschillende activiteiten en evenementen.

¹² Zie inspraakreacties nr. 2, 3 en 18 (bijlage 4), waarin de mogelijkheid van geluidsbestrijding bij de bron door middel van geluiddempers wordt genoemd.

met de beschermingsformules uit het Structuurschema Groene Ruimte¹³. Het MER zal derhalve moeten beschrijven of de beschouwde alternatieven, ook na het treffen van mitigerende maatregelen, wezenlijke waarden in deze gebieden aantasten. Als er wezenlijke waarden worden aangetast, moet worden aangegeven:

- of er een zwaarwegend maatschappelijk belang is voor het realiseren van de activiteit in of nabij de gevoelige gebieden;
- of er alternatieve locaties mogelijk zijn waarbij geen wezenlijke waarden worden aangetast. Indien dat het geval is zullen deze alternatieven moeten worden uitgewerkt op hetzelfde detailniveau als de overige alternatieven;
- welke fysieke compenserende maatregelen bij de alternatieven genomen kunnen worden, indien ook na het treffen van mitigerende maatregelen wezenlijke waarden worden aangetast¹⁴.

3.2.2 Habitat- en Vogelrichtlijn

In het MER dient duidelijk te worden gemaakt of delen van het studiegebied onder de Habitat- of Vogelrichtlijn vallen. Indien dit het geval is, zijn de beschermingsformules van deze richtlijnen van toepassing. Bij vergelijking en beoordeling van milieugevolgen moet worden aangegeven:

- of er zekerheid bestaat dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast;
- als die zekerheid niet bestaat, of er alternatieve oplossingen zijn, die deze zekerheid wel kunnen geven;
- of er dwingende redenen van groot openbaar belang bestaan om het project te rechtvaardigen indien aantasting van de natuurlijke kenmerken plaatsvindt en bij afwezigheid van alternatieve oplossingen;
- welke compenserende maatregelen worden getroffen, indien het project wordt uitgevoerd.

3.3 Alternatieven

De keuzen van de alternatieven voor de vier onderscheiden voorgenomen activiteiten moeten worden gemotiveerd. In het MER zijn vooral de milieuargumenten voor deze keuze van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht.

Gezien de status van het Witterveld (beschermd natuurmonument¹⁵) dienen alle alternatieven plaats te vinden binnen de randvoorwaarde dat de natuurwaarden binnen het Witterveld veilig worden gesteld.

¹³ PKB deel 4, blz. 64.

¹⁴ Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de volgende publicatie: Ministerie LNV, Directie Groene Ruimte en Recreatie: *Uitwerking compensatiebeginsel SGR*, oktober 1995.

¹⁵ Zie ook de beschikking (NMF-90-1153, d.d. 22 maart 1990) inzake het "Witterveld", waarin de motivatie is opgenomen om dit gebied als beschermd natuurmonument aan te wijzen en waarin wordt aangegeven welke (rechts)gevolgen dat voor het gebied heeft.

De Commissie is van mening dat de in de startnotitie genoemde inrichtingsalternatieven voor wat betreft het TT-circuit niet als alternatieven moeten worden beschouwd, aangezien het circuit gehandhaafd blijft. Wél moeten ze worden beschouwd als inrichtingsvarianten en moeten ze ook als zodanig in het MER vergeleken en beoordeeld worden.

Voor de andere (voorziene) activiteiten gesitueerd tussen het TT-Circuit en het Witterveld, adviseert de Commissie varianten te onderzoeken. Te denken valt aan het verplaatsen van het tegen het Witterveld aangelegde parkeerterrein en verplaatsing van de hondenclub, om daardoor een effectievere bufferzone te creëren.

3.3.1 Nulalternatief als referentiekader

In het MER dient het nulalternatief als een volwaardig alternatief te worden beschreven, tenzij beargumenteerd kan worden waarom het nulalternatief geen reëel alternatief is. In dat geval kan worden volstaan met het beschrijven van de huidige milieusituatie, inclusief autonome ontwikkeling als referentiekader voor de te beschrijven milieugevolgen.

3.3.2 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:

- realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemers, alsmede binnen hun of haar competentie liggen;
- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

De Commissie adviseert bij het ontwikkelen van het MMA een 'actieve' aanpak te volgen. Hiermee wordt bedoeld, dat toepassing van de beste bestaande mogelijkheden voor milieubescherming en -verbetering bij de ontwikkeling van dit alternatief als uitgangspunt wordt genomen.

Uitgangspunt voor het MMA moet zijn dat geen beperkingen ontstaan voor een optimale natuurlijke ontwikkeling van het natuurmonument het Witterveld. Hierbij valt te denken aan de aanleg van een bredere buffer, betere verbinding met het Witterdiep, minder lawaai in het gebied door het laten vervallen van een gedeelte van de zuidlus, optimaal gebruik van bestrijding aan de bron en het uitsluiten van raceactiviteiten tijdens de broedtijd. Ook andere waardevolle natuurgebieden moeten niet worden aangetast. Tevens moeten ecologische relaties tussen gebieden met natuurfuncties niet worden bemoeilijkt.

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt.

Onderbouwing

Inmiddels is voor het gebied al veel onderzoek verricht¹⁶. Hierdoor wordt voldoende informatie geboden om een adequate ecologische gebiedsbeschrijving te geven, die als basis kan dienen voor de beschrijving van de bestaande toestand en de onderliggende processen op het gebied van geluid, water, lucht, bodem en dergelijke.

Studiegebied

Het studiegebied moet op kaart (zie ook hoofdstuk 8 van dit advies) worden aangegeven en omvat de locatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water en geluid) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals natuurgebied Witterveld, Haler Leek en 't Hoedveen.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte;
- aangegeven moet worden welke mitigerende maatregelen worden genomen en welke compensatiemaatregelen met betrekking tot de natuur worden genomen;
- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed (bijvoorbeeld de afname van de milieueffecten bij het eventueel te verplaatsen congrescentrum te Zuidlaren);
- expliciet dient te worden ingegaan op cumulatie van geluid en verkeersaanbod;
- behalve directe effecten moeten ook afgeleide effecten worden beschreven zoals effecten van te initiëren veranderingen in ruimtegebruik (de ver-

¹⁶ Zie Commissie voor de m.e.r. (1995), Toetsingsadvies over het MER militair oefenterrein de Haar, Utrecht; Havelaar, N. et al. (1997), Systeemanalyse van toekomstig militair oefenterrein de Haar, Utrecht; Landinrichtingscommissie Ruilverkaveling Laaghalen (1997), Voorontwerpplan/MER Ruilverkaveling Laaghalen, Assen; Geraedts, J.M. (1998), Gebiedsanalyse ruilverkaveling Laaghalen, Dienst Landelijk Gebied, Assen; Commissie voor de m.e.r. (1998), Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Ruilverkaveling Laaghalen, Utrecht.

keersaantrekkende werking naar het TT-circuit en de andere voorgenomen activiteiten);

- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd of een 'worst case scenario' worden gebruikt;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- vooral aandacht moet besteed worden aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden.

De Commissie vraagt in dit MER voor het aspect verkeer en vervoer met name aandacht voor een kwantitatieve beschrijving van de huidige en toekomstige verkeersintensiteiten op de ontsluitingswegen van de activiteiten in het plangebied. In verband met de leefbaarheid in de omgeving dient een beoordeling te worden gegeven van de verkeerssituatie (waar onder verhouding intensiteit/capaciteit) met als afgeleide de emissies (geluid, stank, vervuilende stoffen). Ook dient aandacht te worden besteed aan de parkeersituatie rond de verschillende activiteiten.

4.1 Geluid en lucht

Bij de relevante gevoelige bestemmingen in de omgeving dienen voor de bestaande situatie te worden bepaald:

- Geluidimmissieniveaus (zowel equivalente als maximale geluidsniveaus) ten gevolge van afzonderlijke inrichtingen/activiteiten en van gelijktijdig plaatsvindende activiteiten. Daar waar relevant dienen straffactoren voor tonaal karakter van het geluid of voor herkenbaar muziekgeluid te worden toegepast. Van belang daarbij is de cumulatie ten gevolge van de inrichting gesitueerd op het gezondeerde (of te zoneren) terrein.

De berekeningen dienen te worden uitgevoerd conform de Handleiding meten en rekenen industrielawaai, IL-HR-13-01 uit 1981 of de Handleiding meten en rekenen uit 1999. De Handleiding uit 1981 dient te worden toegepast voor de berekening van de geluidemissie en -immissie voor de inrichtingen gesitueerd op het van rechtswege gezondeerde terrein teneinde vergelijkingen met de resultaten van berekeningen ten tijde van zonering en sanering te kunnen maken. In alle andere gevallen dient de handleiding uit 1999 te worden toegepast.

- Ter vergelijking van varianten/alternatieven in de zin van het aantal geluidsbelaste woningen is het zinvol om de etmaalwaarde geluidcontouren weer te geven in stappen van 5 dB(A) van 50 tot en met 65 dB(A).
- Geluidimmissieniveaus door de keersaantrekkende werking van de inrichtingen ten gevolge van afzonderlijke en gelijktijdig plaatsvindende activiteiten.

Milieugevolgen

Voor de beoordeling van de geluids- en luchtaspecten dienen in het MER de volgende gegevens te worden opgenomen:

- De toename van de geluidbelasting per etmaalperiode/zondag per variant/alternatief zowel door geluidemissie binnen de inrichtingsgrenzen (door een afzonderlijke activiteit en door cumulatie¹⁷) als door de verkeers-aantrekkende werking bij relevante geluidsgevoelige bestemmingen ten gevolge van en ten tijde van activiteiten (inclusief parkeren) in het plangebied¹⁸. Dit dient te worden weergegeven ten opzichte van reeds heersende achtergrondniveaus, voor zover activiteiten niet plaatsvinden binnen gezoneerde industrieterreinen. Verder dient een relatie met de reeds heersende saneringssituatie te worden gelegd;
- De toename per variant/alternatief van de lucht en geurimmissie door de activiteiten (inclusief parkeren) ten opzichte van de reeds heersende luchtkwaliteit/geurimmissie;
- De depositie van stikstof en zwavel op het Witterveld en andere natuurgebieden in de omgeving.

4.2 Reliëf, bodem en water

Bij de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu en van de autonome ontwikkeling daarvan zal in het MER aandacht moeten worden besteed aan de volgende aspecten:

- bodemgesteldheid en reliëf, waarbij aandacht moet uitgaan naar bodembeschermingsgebieden; GEA-objecten; natuurlijke versus antropogene aspecten (zoals bovenveencultures, bevoeiingswerken, hoogveen);
- het functioneren van het geohydrologisch systeem¹⁹;
- de milieuhygiënische kwaliteit en de milieubelasting (riooloverstorten) van het grondwater.

Milieugevolgen

Het realiseren van de voorgenomen activiteit impliceert dat op kleine of grotere schaal grondwerkzaamheden zullen worden uitgevoerd en dat de waterhuishouding wordt aangepast aan de nieuwe doelen. In het MER dient inzicht te worden gegeven in (de gevolgen van):

- veranderingen in reliëf en bodemgesteldheid (bijvoorbeeld als gevolg van egalisatie en ophoging);
- veranderingen in het (grond)watersysteem, waarbij voor zover relevant, aandacht moet worden besteed aan:
 - grondwaterstanden en fluctuaties;
 - veranderingen in grondwaterstromingen (kwel en inzigtgebieden);
 - effecten op de grondwaterkwaliteit.

4.3 Flora, fauna en ecologische relaties

Bij de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu en van de autonome ontwikkeling daarvan zal het MER aandacht moeten besteden aan:

¹⁷ Dit is ook cumulatie met bestaande en te verwachten militaire activiteiten op belendende percelen.

¹⁸ Zie inspraakreactie nr. 13 (bijlage 4), waarin wordt gewezen op cumulatie van geluidbelasting als gevolg van samenloop van activiteiten.

¹⁹ Dit kan op basis van bestaande literatuur.

- de beschrijving van de biotische toestand in het studiegebied; het betreft hier geen opsomming van soorten, maar een ecologische vertaling en onderbouwing die bijdraagt aan de gebiedsbeschrijving.

Milieugevolgen

Welke potenties voor natuurontwikkeling kunnen door de voorgenomen activiteit in het studiegebied worden gefrustreerd, of dankzij de voorgenomen activiteit juist worden gecreëerd of ontwikkeld?

Beschrijf voor zover relevant de effecten van de voorgenomen maatregelen in termen van:

- toe- of afname van gewenste biotopen dan wel optimalisatie van gewenste natuurlijke ontwikkelingsprocessen;
- versterking of verzwakking van de ecologische infrastructuur;
- toe- of afname van planten- en diersoorten (zoals Rode Lijstsoorten) die bedreigd of zeldzaam zijn;
- aantasting of versterking van de natuurkwaliteit in gebieden met hoofdfunctie landbouw;
- aantasting, versterking, verkleining en vergroting van natuurgebieden.

4.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Bij de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu en van de autonome ontwikkeling daarvan zal het MER aandacht moeten besteden aan:

- een beschrijving van de landschappelijke elementen (zoals houtwallen, bevoeiingswerken markegrenzen), waarbij moet worden gestreefd naar compleetheit van de opsomming. Aard en ligging zijn aanwijzingen voor onderliggende processen die van belang zijn voor de gebiedsbeschrijving en tevens van belang zijn bij de reconstructie van het vroegere hydrologische regiem van het Witterveld. Zo verschaft de hoogteligging van de zomerdijk en de winterdijk alsmede die van de houtwal langs de Ossebroeken informatie over de vroegere hoogste grondwaterstanden.

Milieugevolgen

Het MER dient aandacht te besteden aan de effecten op het landschap: de veranderingen in de visueel-ruimtelijke karakteristiek (inclusief geomorfologische en cultuurhistorische karakteristiek) en samenhang op gebieds- en deelgebiedsniveau; landschapsvisuele belevingsaspecten (bijvoorbeeld beurs- en congrescentrum, omwallingen en geluidschermen).

Het MER dient aandacht te schenken aan effecten van de voorgenomen activiteit op cultuurhistorische elementen en structuren:

- de effecten op archeologische vindplaatsen en zichtbaarheid daarvan;
- verlies, behoud of versterking van historisch-geografische elementen of structuren.

Aanbevolen wordt de effectbepaling uit te voeren door bepaling van kwetsbaarheden (geomorfologische, cultuurhistorische en visuele kwetsbaarheid) voor maatregelen, die in de verschillende alternatieven (en varianten) worden getroffen.

Het verdient aanbeveling deze effecten niet alleen te beschrijven, maar vooral zo goed mogelijk te visualiseren met tekeningen en/of fotomontages.

4.5 Belevingsaspecten

Tot de te beschrijven belevingsaspecten behoren onder andere de veiligheid op de wegen in de omgeving, de daarmee in verband staande bereikbaarheidsaspecten, parkeeroverlast, geluidhinder, mogelijke geurhinder door verkeer (bij filevorming) en de overlast door bezoekers van het Circuit, het congrescentrum en de overige activiteiten²⁰. Bij beschrijving van de visuele aspecten dient met name te worden aangegeven welke lichthinder te verwachten is (in verband met aard, intensiteit en wijze van toepassen van permanente en tijdelijke verlichting, lichteffecten).

Milieugevolgen

Beschrijf de veranderingen in de naaste omgeving, die voor deze belevingsaspecten zullen ontstaan als gevolg van de voorgenomen activiteit.

4.6 Externe veiligheid

Het MER dient inzicht te verschaffen in de risico's voor calamiteiten (met name grote ongevallen) en voor de volksgezondheid en veiligheid voor bezoekers en omwonenden (in verband met brand en explosies en dergelijke).

5. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie(s) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

²⁰ Zie inspraakreacties nr. 2, 3 en 13 (bijlage 4), waarin wordt gewezen op geluidsoverlast (o.a. ook van reclamevliegtuigen en het truckersfestival) en verkeers- en parkeeroverlast, e.d.

6. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

7. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe en de gemeenteraad van Assen moeten bij de besluiten aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk gemeten effecten (via monitoring) te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de Stichting Circuit van Drenthe in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

De Commissie merkt op dat alle cumulerende effecten te maken hebben met zogenaamd industriegeluid (geluid ten gevolge van geluidsbronnen binnen de terreingrenzen van de verschillende inrichtingen). Hierdoor is het onderhavige plangebied bij uitstek geschikt voor het opstellen van een gemeentelijke nota industrielawaai, zoals omschreven in de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening²¹. De Commissie geeft het bevoegd gezag daarom in overweging een dergelijke nota voor het gebied op te stellen.

²¹ Ministerie van VROM, 1998

8. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

9. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma;
- belangrijke leemten in kennis.